

PHƯƠNG THỨC SẢN XUẤT GIẢM TÁC ĐỘNG ĐẾN MÔI TRƯỜNG VÀ XU HƯỚNG Ở VIỆT NAM

Phan Thị Thúy¹

Ngày nhận bài: 24/5/2022; Ngày phản biện thông qua: 05/8/2022; Ngày duyệt đăng: 09/8/2022

TÓM TẮT

Sản xuất giảm tác động đến môi trường đã được chú trọng và thực hành canh tác từ lâu. Bài viết nhằm tóm lược các phương thức canh tác giảm tác động đến môi trường trên thế giới và giới thiệu các xu hướng canh tác tại Việt Nam bằng việc sử dụng phương pháp tổng hợp dựa trên các nghiên cứu đã được công bố trước đây. Kết quả nghiên cứu chỉ ra năm phương thức sản xuất giảm tác động đến môi trường trên thế giới gồm phương pháp sinh học; canh tác hữu cơ; nông nghiệp thuận thiên; nông nghiệp tái sinh và nông nghiệp vĩnh cửu. Đồng thời, hai xu hướng thực hành nông nghiệp mới ở Việt Nam cũng được đề cập gồm nông nghiệp thông minh với khí hậu; và nông nghiệp chính xác. Bài viết cung cấp thông tin về các phương thức canh tác giảm tác động tới môi trường đã và đang được áp dụng hiện nay cho các đối tượng liên quan.

Từ khóa: phương thức sản xuất, giảm tác động, môi trường, xu hướng, Việt Nam.

1. MỞ ĐẦU

Nông nghiệp được coi là một nguồn đóng góp giúp thúc đẩy tăng trưởng công nghiệp và chuyển đổi cơ cấu của nền kinh tế, nuôi sống gần 8 tỷ người trên hành tinh. Tuy nhiên, nông nghiệp có ảnh hưởng đáng kể đến môi trường và làm tổn thương Trái Đất nhiều nhất (Searchinger và cộng sự, 2019). Cụ thể, nó liên quan đến khoảng một phần ba việc sử dụng đất toàn cầu và là động lực chính dẫn đến thay đổi sử dụng đất trên toàn thế giới bao gồm cả các vùng nhiệt đới đa dạng sinh học. Sản xuất lương thực cũng liên quan đến gần 15% lượng phát thải khí nhà kính toàn cầu (Bodirsky và cộng sự, 2015). Cuộc cách mạng xanh đã làm tăng gấp đôi năng suất nhờ đầu vào cao của phân bón, thuốc trừ sâu, tưới tiêu và máy móc, tuy nhiên, coi thường tính toàn vẹn sinh thái của đất, rừng và tài nguyên nước, gây nguy hiểm cho hệ thực vật và hệ động vật và không thể duy trì qua nhiều thế hệ (Foley và cộng sự, 2011). Để đối phó với những áp lực khác nhau này, nhiều cách thức sản xuất bền vững hơn đã được tìm kiếm. Hay nói cách khác, những phương pháp được coi là an toàn, thân thiện với môi trường, thay thế có chọn lọc, phân hủy sinh học, kinh tế và tái tạo để sử dụng trong hệ thống canh tác đã được các nước trên thế giới thực hành.

Ở Việt Nam, nông nghiệp phát triển mạnh mẽ làm thay đổi tình trạng kinh tế hơn 30 năm qua. Trong những năm gần đây, nông nghiệp luôn giữ vị trí trọng tâm, đảm bảo an ninh lương thực quốc gia và cung cấp nguyên liệu cho ngành công nghiệp xuất khẩu. Tuy nhiên, việc tăng trưởng trong nông nghiệp cũng tạo ra những tác động

xấu đến môi trường, trở thành nguồn phát thải khí nhà kính thứ hai sau ngành năng lượng (Bùi Tân Yên và cộng sự, 2017; World Bank, 2016). Ngành nông nghiệp đang đứng trước những thách thức rất lớn về ô nhiễm môi trường do chất thải từ các hoạt động như trồng trọt, chăn nuôi, lâm nghiệp, diêm nghiệp, v.v..., trong đó ô nhiễm từ vỏ bao bì thuốc bảo vệ thực vật và đốt phụ phẩm trồng trọt là những lĩnh vực ô nhiễm chính trong trồng trọt (World Bank, 2017). Chẳng hạn, sản xuất cà phê ở Tây Nguyên đã sử dụng quá mức lượng phân bón nhằm tăng năng suất và lợi nhuận, tỉ lệ ứng dụng Nitơ và lân vượt quá mức cho phép theo khuyến cáo của dịch vụ khuyến nông lần lượt là 50 và 210%. Ngoài ra, việc lạm dụng thuốc trừ sâu cũng diễn ra khắp nơi, cao hơn so với khuyến cáo, nhất là đối với lúa gạo (World Bank, 2017).

Để giảm thiểu những rủi ro và tác động xấu đến môi trường, nhiều biện pháp đã được thực hiện, trong đó, các phương thức sản xuất nhằm giảm tác động đến môi trường đã được áp dụng trên thế giới và Việt Nam.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Nội dung nghiên cứu

Bài viết tập trung vào hai nội dung chính gồm các phương thức canh tác giảm tác động đến môi trường được các nước trên thế giới áp dụng và phương thức canh tác mới đang được thực hành tại Việt Nam.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp tổng hợp nhằm tổng kết các phương thức sản xuất giảm tác động

¹Khoa Kinh tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Phan Thị Thúy; ĐT: 0935346969; Email: pthuy@ttn.edu.vn.